

Vesienhoidon asettamat tavoitteet turvetuotannon vesiensuojelulle

Marjaana Eerola, Pohjois-Pohjanmaan ELY

Nyt meneillään olevassa VPD:n mukaisessa vesienhoidossa tavoitteena on, ettei vesien tila heikene ja että vedet ovat vuonna 2015 vähintään hyvässä tilassa. Nämä tavoitteet on asetettu suurimalle osalle Suomen vesistöjä: järvistä yli 90 %, joista 70 % ja rannikkovesistä yli 40 %. Joissakin tapauksissa tavoitteen saavuttamiseksi asetettuja määräaikoja on jouduttu pidentämään vuoteen 2021 tai 2027. Suurin vesiensuojellinen haaste on maatalouden ravinnekuormitus.

Alueellisten vesienhoitosuunnitelmien (VHS) laatiminen on edennyt suunnitellun aikataulun mukaisesti. Valtioneuvosto hyväksyy vesienhoitosuunnitelmat joulukuussa, jonka jälkeen ne lähetetään EU:n komissiolle.

Vesienhoitosuunnitelmissa turvetuotannon on arvioitu pysyvän vähintään nykyisellä tasolla. Tuotannosta poistuneita ja poistuvia alueita tullaan korvaamaan uusilla turvetuotantoalueilla. Useilla alueilla on myös ennakoitu turvetuotannon lisääntyvän mm. uusien energiaratkaisujen ja mahdollisen turvedieselin tuotantoon oton vuoksi. Vesienhoitosuunnitelmissa on todettu, että turvetuotannolla on merkittäviä alueellisia ja paikallisia vaikutuksia vesistöjen tilaan, vaikka turvetuotannon osuus vesistöihin kohdistuvasta kokonaiskuormituksesta on pieni.

Turvetuotannosta vesienhoitosuunnitelmiin annetussa palautteessa on tullut esiin voimakkaita näkemuseroja. On katsottu, että vesistöjen kannalta välttämätöntä on korvata turve uusiutuvilla polttoaineilla. Toisaalta on nähty, että huomioon tulee ottaa turvetuotannon vähäinen kuormitusosuus vesistöihin kohdistuvasta kokonaiskuormituksesta eikä turvetuotannon edellytyksiä saa heikentää.

Vesienhoitosuunnitelmissa esitetyt turvetuotannon vesiensuojelutoimet ovat pääosin nykykäytännön mukaisia. Vesienkäsittely ratkaistaan tapauskohtaisesti lupakäsittelyn yhteydessä. Vesistökuormituksen vähentämisessä pyritään käyttämään parasta käyttökelpoista tekniikkaa (BAT), mikä tarkoittaa perusrakenteiden lisäksi pintavalutuskenttää tai vastaavaa. Lisäksi vesienkäsittelyrakenteiden toimivuus pyritään varmistamaan parhaisiin käytäntöihin (BEP) perustuvien huolto- ja hoitotoimenpiteiden avulla. Vuosina 2010 – 2015 käynnistyvässä uudessa turvetuotannossa on arvioitu käytettävän nykykäytännön mukaisia vesiensuojelutoimenpiteitä.

Vesienhoitosuunnitelmissa turvetuotannolle on esitetty vesiensuojelutoimia seuraavasti:

Perusrakenteet	100 000 ha
Pintavalutus, gravitaatio	10 000 ha
Pintavalutus, pumppaus	60 000 ha
Kemiallinen käsittely	4 000 ha

Lisätoimenpiteitä eri vesienhoitoalueilla on esitetty seuraavasti:

Kemiallisen käsittelyn lisääminen (VHA1, VHA2)

Tuotannon ulkopuolisen ajan vesiensuojelun tehostaminen, tehokkaat vesienkäsittelymenetelmät käytössä ympäri vuoden (VHA1, VHA4)

Loppuvaiheen tuotantotoimien tehostaminen (VHA1)

Jälkihoidon toimenpiteet (VHA1)

Uuden vähemmän vesistökuormitusta aiheuttavan tuotantomenetelmän käyttöönotto (VHA2)

Toimenpiteet happamoitumisriskin vähentämiseksi (VHA4)

Humusvesien imeytymisen estäminen pohjavesiin (VHA3)

Lisätoimenpiteitä ei esitetty (VHA5, VHA6)

Vesienhoitosuunnitelmissa esitettyjen turvetuotannon vesiensuojelumenetelmien vuotuisiksi kokonaiskustannuksiksi on arvioitu noin 13 milj. euroa, josta nykykäytännön mukaiset vesiensuojelutoimenpiteet muodostavat noin 12 500 000 euroa ja lisätoimenpiteet noin 400 000 euroa.

Turvetuotannon vesiensuojelun keskeisiä ohjauskeinoja ovat sijainninhjaus ja vesistövaikutusten vähentäminen valuma-aluekohtaisella suunnittelulla. Lisäksi selvitetään ja pyritään parantamaan kasvillisuuskenttien puhdistustehokkuutta sekä kehitetään uusia, erityisesti ympärivuotisesti toimivia vesiensuojelumenetelmiä. Tulevaisuudessa otetaan huomioon myös parhaillaan laadittavana oleva suo- ja turvemaiden strategia Suomessa.

Uusi turvetuotanto pyritään ohjaamaan alueille, joissa se aiheuttaa mahdollisimman vähän haittaa vesien tilalle. Uusia turvetuotantoalueita ei sijoiteta pohjavesialueille eikä vesistöjen ja suojelualueiden vaikutusalueiden välittömään läheisyyteen. Niitä ohjataan jo ojitetuille tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille alueille, tuotannossa olevien alueiden yhteyteen tai käytöstä poistuneille turvepelloille.

Tulisi myös käyttää ja kehittää uusia ohjauskeinoja. Vesienhoitosuunnitelmissa tuotiin esille seuraavia mahdollisia turvetuotannon ohjauskeinoja:

Maan käytön suunnittelussa turvetuotannon aluevarausten tulisi perustua riittäviin ympäristö- ja vesistövaikutusselvityksiin. Turvetuotantoa varten tulisi laatia vesistöjen sietokyvyn selvityksiä ja tuotannosta poistuville alueille käyttösuosituksia. Lisäksi tulisi kehittää tuotannosta vapautuvien alueiden jälkikäytön suunnittelua ja edistää tuotannosta vapautuvien alueiden soistamishankkeiden toteuttamista. Myös turvetuotannon vesiensuojelun omaa valvontaa tulisi lisätä ja ohjata. Tulisi myös hankkia uutta vesiensuojelutietoutta varsinaisen T&K-työn avulla. Jo tehtyjen vesiensuojelutoimenpiteiden vaikutukset ja kustannustehokkuus tulisi selvittää ja arvioida kokonaisvaltaisesti. Uusia, vesiensuojelullisesti tehokkaita turpeen tuotantomenetelmiä tulisi kehittää ja teknisiä mahdollisuuksia turvetuotannon loppuvaiheen nopeuttamiseksi tulisi selvittää. Turvetuotannon vesiensuojelussa tarvitaan lisäksi uusia vesistövaikutusten seurantamenetelmiä. Tulisi myös selvittää, aiheuttaako parhaillaan menossa oleva ilmastonmuutos tarvetta muuttaa käytössä olevien vesiensuojelurakenteiden mitoitusohjeita.